

A Study of the Current and Desirable Status of Academic Counseling From the Students' view points in Mazandaran University of Medical Sciences

Dehghan S¹, Nikookar S H ^{*2}, Nadi Ghara A A³, Asgari E⁴, Shabani Kordshouli R⁵

1. Department of Environmental Health Engineering, school of Public Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
2. Health Sciences Research Center, Department of Medical Entomology and Vector Control, School of Public Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
3. Health Sciences Research Center, Addiction Institute, Faculty of Public Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
4. Department of Environmental Health Engineering, School of public Health, Khoy University of Medical Sciences, Khoy, Iran
5. Department of Medical Entomology and Vector Control, School of Public Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

Article Info

Article Type:

Research Article

Article History:

Received: 2022/11/06

Accepted: 2023/01/10

Key words:

Educational counseling

Students

Advisor Professor

*Corresponding author:

Nikookar SH, Health Sciences Research Center, Department of Medical Entomology and Vector Control, School of Public Health, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran

nikookar_84@yahoo.com

©2023 Guilan University of Medical Sciences

ABSTRACT

Introduction: Accurate counseling is particularly important for improving the quality of life and development in society, especially in educational centers. The aim of this study was to investigate the students' viewpoints of Mazandaran University of Medical Sciences regarding academic counseling.

Methods: In this descriptive- survey study in 2021, the opinions of 248 students of Mazandaran University of Medical Sciences were examined through a questionnaire which its validity and reliability were confirmed. Data were collected by completing a questionnaire, including three sections of students' personal characteristics, students' opinions about the current and the desired status of academic counseling. All analyzes were performed based on t-test and ANOVA at a significance level of 0.05 using SPSS.

Results: Of the 248 participants, 149 cases were female and 99 cases were male. A total of 153 students (61.7%) stated that they were satisfied with their advisor and the advice provided. The highest number of students was in the age group of 23- 18 years (73.8%). Comparison of the mean and standard deviation of students' opinions from the current and desired situation was significant for the variables of gender, age and level of education ($P < 0.05$). The results of Post Hoc test for the age group in the current and desirable status showed that the age group of 23- 28 years old compared to the age group over 35 years old were statistically significant with $P = 0.007$ and $P = 0.036$, respectively. The average scores of the students' opinions in the current and desired situations were 2.76 ± 0.97 and 3.80 ± 0.63 , respectively.

Conclusion: According to the results, the students were not very satisfied with the current state of academic counseling in the university, and on the other hand, they had a positive attitude regarding its favorable condition, which is related to the importance and constructive role of counseling and guidance. It seems that in order to improve the current situation of counseling, this issue should be considered as a specialized issue and while supporting the professors and at the same time training them, the communication between the university counseling unit and the counseling professors should be facilitated.

How to Cite This Article: Dehghan S, Nikookar S H, Nadi Ghara AA, Asgari E, Shabani Kordshouli R. A Study of the Current and Desirable Status of Academic Counseling From the Students' view points in Mazandaran University of Medical Sciences. RME 2023;14(4): 66-74.

بررسی وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی از دیدگاه دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران

سمانه دهقان^۱، سید حسن نیکوکار^{۲*}، علی اصغر نادى قرا^۳، اسرافیل عسگری^۴، راضیه شبانی کردشولی^۵

۱. گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، ساری، ایران

۲. مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، گروه حشره‌شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی مازندران، ساری، ایران

۳. مرکز تحقیقات علوم بهداشتی، پژوهشکده اعتیاد، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی مازندران، ساری، ایران

۴. گروه مهندسی بهداشت محیط، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی خوی، خوی، ایران

۵. گروه حشره‌شناسی پزشکی و مبارزه با ناقلین، دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی- درمانی مازندران، ساری، ایران

اطلاعات مقاله

نوع مقاله:

مقاله پژوهشی

تاریخچه:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۸/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۲۰

کلیدواژه‌ها:

مشاوره تحصیلی

دانشجویان

استاد مشاور

*نویسنده مسئول:

سید حسن نیکوکار، مرکز تحقیقات

علوم بهداشتی، گروه حشره‌شناسی

پزشکی و مبارزه با ناقلین، دانشکده

بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی و

خدمات بهداشتی درمانی مازندران،

ساری، ایران

nikookar_84@yahoo.com

چکیده

مقدمه: مشاوره صحیح برای ارتقاء کیفیت زندگی و پیشرفت در جامعه به‌ویژه در مراکز آموزشی اهمیت ویژه‌ای دارد. این مطالعه با هدف بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در ارتباط با مشاوره تحصیلی انجام گرفت.

روش‌ها: در این مطالعه توصیفی- پیمایشی، نظرات ۲۴۸ نفر از دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران در سال ۱۴۰۰، از طریق پرسشنامه‌ای که روایی و پایایی آن تأیید شده بود، بررسی گردید. داده‌ها از طریق تکمیل پرسشنامه‌ای مشتمل بر سه بخش ویژگی‌های فردی دانشجویان، نظرات دانشجویان درباره وضعیت موجود مشاوره تحصیلی و وضعیت مطلوب جمع‌آوری شد. آنالیز آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری t و ANOVA، در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ انجام شد.

یافته‌ها: از بین ۲۴۸ نفر شرکت‌کننده، ۱۴۹ نفر زن و ۹۹ نفر مرد بودند. تعداد ۱۵۳ نفر (۶۱/۷ درصد) از دانشجویان اعلام نمودند که از استاد مشاور خود و مشاوره‌های ارائه شده راضی هستند. بیشترین تعداد دانشجویان در رده سنی ۲۳-۱۸ سال (۷۳/۸ درصد) بودند. مقایسه میانگین و انحراف معیار نمره نظرات دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب، برای متغیرهای جنس، سن و مقطع تحصیلی معنی‌دار بود ($P < 0/05$). نتایج تست تعقیبی برای رده سنی در وضعیت موجود و مطلوب به‌ترتیب نشان داد که بین رده سنی ۲۳-۱۸ سال با رده سنی بالای ۳۵ سال از نظر آماری $P=0/007$ و $P=0/036$ اختلاف معنی‌داری وجود دارد. میانگین نمره نظرات دانشجویان در وضعیت موجود و مطلوب به‌ترتیب $2/76 \pm 0/97$ و $3/80 \pm 0/63$ بود.

نتیجه‌گیری: براساس نتایج به‌دست آمده دانشجویان از وضعیت موجود مشاوره تحصیلی در دانشگاه رضایت چندانی نداشته و در مقابل در ارتباط با وضعیت مطلوب آن که مربوط به اهمیت و نقش سازنده مشاوره و راهنمایی بوده نگرش مثبتی دارند. به‌نظر می‌رسد برای بهبود وضعیت موجود مشاوره باید این مسئله به‌عنوان موضوعی تخصصی در نظر گرفته شود و ضمن حمایت از اساتید و در عین حال آموزش آن‌ها، ارتباط بین واحد مشاوره دانشگاه و اساتید مشاور تسهیل گردد.

مقدمه

به دانشجویان استفاده می‌شود. این فرایند، در اواخر قرن نوزدهم با ظهور سیستم انتخابی، هنگامی که دانشجویان برای اولین بار با انتخاب‌رشته روبرو شدند، آغاز شد (۲). دانشگاه‌ها مسئولیت خطیری در تربیت دانشجویان دارند و برای تحقق این هدف ارائه مشاوره تحصیلی از سوی اساتید برای دانشجویان یک ضرورت است. چرا که دوران تحصیل در دانشگاه، برای بسیاری از دانشجویان، با خطر آسیب‌های جدی همراه است. دانشجویان از محیط‌های مختلف (شهر یا روستا)

مشاوره شامل کلیه فعالیت‌هایی است که در آن مشاور سعی می‌کند به فرد کمک کند تا اقداماتی را برای حل مشکلات خود انجام دهد. در واقع مشاوره یک رابطه هدفمند است که با مشارکت دریافت‌کنندگان مشاوره و مشاوران براساس نیازهای مراجعین شکل می‌گیرد. در این رابطه، دریافت‌کننده مشاوره با توجه به نیازهای خود با توانایی‌های حرفه‌ای مشاور راهنمایی می‌شود (۱). مشاوره تحصیلی برنامه یا طرحی است که به‌طور گسترده در سیستم‌های آموزشی برای ارائه راهنمایی و مشاوره

به محیط بازتری در دانشگاه‌ها می‌آیند و ممکن است به دلیل حضور در محیط‌های مختلف سیاسی، فرهنگی و اجتماعی انحرافات اخلاقی در آن‌ها مشاهده شود. به علاوه حضور همزمان دانشجویان دختر و پسر در محیط آموزشی، دور بودن از خانواده، تغییر در سبک زندگی، زندگی در خوابگاه‌های دانشگاه یا خانه‌های ناآشنا، نیازهای عاطفی، محدودیت‌های آموزشی دانشگاه‌ها، افکار جوان و بلندپروازانه، رفتارهای کارکنان آموزشی و اجرایی در دانشگاه و مشکلات تحصیلی و بسیاری از تهدیدهای دیگر از جمله عواملی هستند که می‌توانند در بروز استرس‌های شدید، اضطراب و آسیب‌های روان‌شناختی و به تبع آن در افت عملکرد تحصیلی دانشجویان موثر باشند (۳،۴). بررسی وضع سلامت روان دانشجویان طی سال‌های اخیر حاکی است که ۱۷ الی ۲۰ درصد دانشجویان در بدو ورود به دانشگاه مشکوک به مشکلات جسمی، روانی- اجتماعی هستند. از طرفی نیز تعدادی از دانشجویان طی دوران تحصیل گرفتار چنین مسائلی می‌شوند. چنین وضعی ایجاب می‌کند که به نیاز دانشجویان برای حل مشکلاتشان توجه بیشتری شود (۵).

با توجه به آن‌چه که ذکر شد، انجام مشاوره تحصیلی از اهمیت بالایی برخوردار خواهد بود. تحقیقات نیز به‌طور مستمر نشان داده است که در میان عواملی که بر پیشرفت تحصیلی و تجربیات یادگیری دانشجویان فارغ‌التحصیل تأثیر می‌گذارند، مانند برنامه‌ریزی درسی (Curriculum)، مشاوره یکی از مهم‌ترین متغیرهای مرتبط با موفقیت تحصیلی است (۶). بر این اساس، راهنمای مشاور (Advisor Guide) توسط شورای عالی برنامه‌ریزی پزشکی در سال ۲۰۰۳، تأیید و آغاز شد (۷). مطابق با آن، مشاوران باید از قوانین، محیط و فرهنگ دانشگاه و جامعه آگاهی کامل داشته‌باشند تا بتوانند به‌عنوان فردی عاقل و قابل اعتماد، دانشجویان را در برنامه درسی خود، ادامه تحصیل و پذیرش مسئولیت‌های مشاغل آینده راهنمایی کنند (۸).

مشاوره تحصیلی، ضمن آموزش شیوه‌های تصمیم‌گیری درست و نحوه مواجهه با رویدادهای زندگی، به‌گسترش بینش، حل تعارض‌های درونی و رشد روابط سازنده با دیگران می‌انجامد و در نهایت موجب بازدهی و کارآمدی بیشتر نظام آموزشی، افزایش پیشرفت و کاهش افت تحصیلی می‌گردد (۹). مشاور اغلب یک عضو هیئت علمی است و خدمات مشاوره در قالب هدایت تحصیلی و راهنمایی دانشجویان در زمینه مشکلات فردی، خانوادگی، عاطفی و اجتماعی به‌عنوان یکی از مسئولیت‌های مهم حرفه‌ای وی در آیین‌نامه استخدامی اعضای هیأت علمی مورد تأکید قرار گرفته است (۱۰، ۱۱). مشاوران به‌طور مداوم پیشرفت تحصیلی دانشجویان را ارزیابی می‌کنند

تا فرصت‌های لازم برای پیشرفت بیشتر آن‌ها را فراهم کنند (۱۲). بر طبق مطالعات، هر فردی با مسئولیت مشاوره باید دارای ویژگی‌های خاصی باشد، مانند خودشناسی، آموزش معتبر، اعتمادبه‌نفس، در دسترس بودن در همه زمان‌ها، مسئولیت‌پذیری، حس همدلی و سایر مهارت‌ها (به‌عنوان مثال مهارت‌های ارتباطی، مشاوره و مدیریت زمان). دانشجویان انتظار دارند که مشاور یک هماهنگ‌کننده باشد، دانش و اطلاعات کافی در مورد برنامه‌ریزی درسی، مباحث آموزشی، خدمات شخصی، پزشکی و مشاوره‌ای داشته‌باشد. واضح است که عدم مشاوره یا مشاوره نادرست نه تنها نمی‌تواند منجر به دستیابی به اهداف آموزشی شود و باعث اختلال در مهارت‌های شغلی فراگیران می‌شود بلکه، سبب ناامنی، ضعف و استرس بیشتر در دوران تحصیل دانشجو می‌شود (۷).

مشاوره تحصیلی ابزاری موثر در محافظت و حمایت از دانشجو در سیستم آموزش عالی است، زیرا دانشجو را از نظر آکادمیک و اجتماعی آماده می‌کند. علاوه بر این، تحقیقات نشان داده است که مشاوره تحصیلی تأثیرات مثبتی بر انسجام تحصیلی و موفقیت دانشجو در دانشگاه دارد؛ چرا که در هنگام جستجوی فرصت‌ها و زمینه‌های مختلف شغلی، استفاده از مشاوره تحصیلی به‌عنوان یک فرایند یادگیری برای دانشجویان سودمند است (۶). با توجه به این که توانمندی و مهارت اساتید مشاور در ارائه خدمات مشاوره‌ای مناسب به دانشجویان به تقویت روحیه و افزایش ضریب روانی و در نهایت موجب رضایتمندی دانشجویان از شرایط موجود خواهد شد، بنابراین آگاهی از نظرات دانشجویان در ارتباط با وضعیت کنونی مشاوره تحصیلی در دانشگاه‌ها می‌تواند کاستی‌ها و معضلات این موضوع را برای دست اندرکاران دانشگاه‌ها مشخص و راهکارهای بهبود شرایط را فراهم سازد.

لذا با توجه به اهمیت، نقش و جایگاه مشاوره تحصیلی در جهت رفع مشکلات دانشجویان و دستیابی به اهداف آموزشی و از آنجایی که اطلاعات روشن و مشخصی از وضعیت ارائه این خدمات به دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی مازندران در دست نمی‌باشد، این مطالعه با هدف بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران درباره‌ی وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی طراحی و اجرا گردیده است. نتایج این بررسی می‌تواند در راستای برنامه‌ریزی و ارتقای کمی و کیفی ارائه خدمات مشاوره‌ای و تحصیلی دانشجویان در این دانشگاه موثر باشد.

روش‌ها

در این مطالعه توصیفی- پیمایشی، جامعه پژوهش، دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی مازندران که حداقل یک ترم از سال تحصیلی را گذرانده‌اند، بودند. نمونه‌گیری مطالعه با

متنی هدف از انجام مطالعه و شرایط ورود به آن و حفظ اصول محرمانگی در ارتباط با اطلاعات درج شده توسط دانشجویان برای آن‌ها توضیح داده شد و دانشجویان به صورت آگاهانه و اختیاری در بازه زمانی یک ماهه پرسشنامه مورد نظر را تکمیل نمودند. در تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی نظیر میانگین و انحراف معیار و آمار استنباطی شامل آزمون‌های آماری t و ANOVA و تعقیبی توکی (Post Hoc) با استفاده از نرم افزار SPSS.Ver.22 استفاده شد.

یافته‌ها

از مجموع ۲۴۸ نفر شرکت‌کننده، ۱۴۹ نفر (۶۰/۱ درصد) از آن‌ها زن بودند. بیشتر دانشجویان مجرد (۸۵/۵) و در رده سنی ۲۳-۱۸ سال (۷۳/۸ درصد) قرار داشتند. کم‌ترین تعداد آن‌ها در رده سنی ۳۴-۲۹ سال (۰/۴ درصد) بودند. بیشترین تعداد دانشجویان مورد مطالعه از دانشکده داروسازی (۲۳/۴ درصد) بودند. تعداد ۲۲۲ نفر از دانشجویان (۸۹/۵ درصد) از رشته تحصیلی خود راضی و حدود ۱۹۵ نفر (۷۸/۶ درصد) قصد ادامه تحصیل، در مقاطع بالاتر را داشتند. تعداد ۱۵۳ نفر (۶۱/۷ درصد) اعلام نمودند که از استاد مشاور خود راضی و راهنمایی‌ها و مشاوره‌های ارائه‌شده توسط وی را کافی و موثر می‌دانستند (جدول ۱).

جدول ۱. اطلاعات جمعیت شناختی افراد شرکت‌کننده در مطالعه

متغیر	تعداد	درصد
جنسیت	زن	۱۴۹
	مرد	۹۹
وضعیت تاهل	مجرد	۲۱۲
	متاهل	۳۳
رده سنی	۱۸-۲۳	۱۸۳
	۲۴-۲۸	۳۶
	۲۹-۳۴	۱۰
	بالتر از ۳۵	۱۹
وضعیت اسکان	داخل خوابگاه	۱۱۱
	بیرون از خوابگاه	۱۳۷
بیشترین افراد در گروه‌های آموزشی	داروسازی	۶۲
	پزشکی	۳۶
	بهداشت محیط	۲۴
مقاطع تحصیلی	کارشناسی	۱۱۳
	کارشناسی ارشد	۱۹
	دکتری عمومی	۹۴
	دکتری تخصصی	۲۲
رضایتمندی از رشته تحصیلی	بله	۲۲۲
	خیر	۲۶
رضایتمندی از استاد مشاور	بله	۱۵۳
	خیر	۹۵
قصد ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر	بله	۱۹۵
	خیر	۵۳

مقایسه میانگین و انحراف معیار نظرات دانشجویان نسبت به وضعیت موجود و مطلوب با توجه به متغیر جنسیت، تأهل، رده‌ی سنی و مقطع تحصیلی در جداول دو و سه نشان داد که

استفاده از فرمول کوکران از بین دانشجویان دانشکده پزشکی، بهداشت، پیراپزشکی، داروسازی و دندانپزشکی به تناسب تعداد دانشجو در هر دانشکده، به صورت طبقه‌ای انجام شد که معیار ورود دانشجویان به مطالعه گذراندن حداقل یک ترم تحصیلی و معیار خروج از مطالعه دانشجویان مهمان و انتقالی بوده است.

با توجه به فرمول حجم نمونه کوکران، تعداد نمونه مورد مطالعه برابر ۳۷۲ محاسبه شد که با در نظر گرفتن ۱۰ درصد ریزش ۴۰۰ نفر به عنوان حجم نمونه نهایی تایید شد. از ۴۰۰ نفری که پرسشنامه برای آن‌ها ارسال گردید، جمعاً ۲۴۸ نفر در مطالعه حاضر شرکت کردند. لذا هر دانشکده به عنوان یک طبقه (۵ دانشکده) و نمونه‌گیری تصادفی متناسب با حجم نمونه در هر طبقه در نظر گرفته شد. این پژوهش در دانشگاه علوم پزشکی مازندران با شناسه کد اخلاق IR.MAZUMS.REC.1400.154 مصوب گردید.

ابزار مورد استفاده در پژوهش، پرسشنامه بررسی نظرات دانشجویان دانشگاه شهید چمران اهواز بود (۱۳). این پرسشنامه در سال ۱۳۸۲ توسط شاهی و همکاران برای دانشجویان دانشگاه شهید چمران طراحی و اعتبارسنجی شد. روایی این پرسشنامه توسط هفت تن از اساتید علوم تربیتی به تایید رسیده و پایایی آن از طریق روش بازآزمایی ۰/۸۲ محاسبه گردید. پرسشنامه شامل سه بخش، بخش اول شامل ویژگی‌های فردی دانشجویان، بخش دوم شامل ۱۸ سوال در مورد وضعیت کنونی مشاوره تحصیلی و بخش سوم شامل ۱۷ سوال در مورد وضعیت مطلوب مشاوره تحصیلی بوده و دانشجویان نظرات خود را بر روی یک مقیاس پنج درجه‌ای لیکرتی از خیلی کم تا خیلی زیاد به ترتیب با ارزش نمرات از ۱ تا ۵ اعلام نمودند. برای بررسی وضعیت موجود و مطلوب، با توجه به پاسخ لیکرت پنج گزینه‌ای، میانگین کسب شده برای هر متغیر با مقدار ثابت ۳ (میانگین، میانه) مقایسه شد، فرضیه صفر در این آزمون برابری میانگین با مقدار ثابت ۳ است و زمانی که مقدار t محاسباتی بزرگ و یا مقدار P-value کوچک‌تر از ۰/۰۵ باشد، فرضیه برابری رد می‌شود و اگر میانگین متغیر کم‌تر از ۳ باشد، یعنی این‌که وضعیت متغیر مورد نظر کمتر از مقدار متوسط و نامطلوب در نظر گرفته می‌شود و اگر میزان میانگین متغیر تحت بررسی بیشتر از ۳ بوده باشد، یعنی این‌که وضعیت آن متغیر بیشتر از حد متوسط و مطلوب در نظر گرفته می‌شود و اگر مقدار P-value بیشتر از ۰/۰۵ باشد، یعنی این‌که وضعیت متغیر مورد نظر در حد متوسط است.

پرسشنامه به صورت الکترونیکی در گوگل فرم طراحی و لینک آن در فضای مجازی به تمام گروه‌های دانشجویی در دانشکده‌های مورد نظر ارسال گردید و سپس در یک پیام

وضعیت موجود و وضعیت مطلوب این اختلاف معنی‌داری نبود (جدول ۲). همچنین نتایج نشان داد که بین نظرات دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد به ترتیب در وضعیت موجود و مطلوب با سه مقطع کارشناسی ($P=0/015$) و دکتری ($P=0/018$)، دکتری عمومی ($P=0/007$ و $P=0/045$) و دکتری تخصصی ($P=0/014$ و $P=0/054$) اختلاف معنی‌داری وجود دارد اما بین سایر مقاطع در وضعیت موجود و مطلوب به ترتیب a با c ($P=0/945$ و $P=0/958$)، a با d ($P=0/810$) و c با d ($P=0/947$ و $P=0/934$) این اختلاف قابل مشاهده نبود (جدول ۲ و ۳).

متغیر جنسیت، رده‌ی سنی و مقطع تحصیلی از نظر آماری در وضعیت موجود و مطلوب، معنی‌دار است ($P<0/005$). به‌طوری‌که میانگین نمرات نظرات دانشجویان دختر نسبت به وضعیت موجود ($2/84 \pm 0/91$) و مطلوب ($3/83 \pm 0/54$) به ترتیب بالاتر از دانشجویان پسر بود ($2/63 \pm 1/05$) (جدول ۲). نتایج تست تعقیبی توکی مربوط به مقایسه رده‌های سنی با یکدیگر در وضعیت موجود و مطلوب نشان داد که بین نظرات دانشجویان در رده سنی با سنی بالاتر از ۳۵ سال اختلاف آماری معنی‌داری وجود دارد که P-value هر گروه به‌ترتیب برابر ۰/۰۰۷ و ۰/۰۳۶ بود. اما بین سایر رده‌های سنی در

جدول ۲. مقایسه میانگین نظرات دانشجویان از وضعیت موجود براساس متغیرهای پایه (جنسیت، وضعیت تاهل، رده سنی، مقاطع تحصیلی)

متغیرهای پایه	میانگین	انحراف معیار	t	P-Value
جنسیت*				
زن	۲/۸۴	۰/۹۱	۱/۶۴	۰/۰۵۲
مرد	۲/۶۳	۱/۰۵		
وضعیت تأهل*				
مجرد	۲/۶۸	۰/۹۷	-۳/۰۳۸	۰/۳۹۸
متأهل	۳/۲۳	۰/۸۹		
			F	P-Value
رده‌ی سنی**				
۲۳-۱۸ ^a	۲/۶۵	۰/۹۵	۴/۰۲۶	۰/۰۰۸
۲۴-۲۸ ^b	۲/۹۱	۱/۰۳		
۲۹-۳۴ ^c	۲/۹۴	۱/۱۶		
بالتر از ۳۵ ^d	۳/۴۰	۰/۷۴		
مقاطع تحصیلی**				
کارشناسی ^a	۲/۷۵	۰/۹۴	۴/۰۰۹	۰/۰۰۸
کارشناسی ارشد ^b	۳/۴۶	۱/۰۵		
دکتری عمومی ^c	۲/۶۷	۰/۹۷		
دکتری تخصصی ^d	۲/۵۵	۰/۸۹		

one-way ANOVA ** و تست تعقیبی (Post Hoc)

Independent Samples Test *

(حروف d,c,b,a استفاده شد برای ارائه مقایسه نتایج تست تعقیبی)

وضعیت موجود مشاوره تحصیلی در حد کم‌تر از متوسط و نامطلوب ارزیابی شد. متغیر وضعیت مطلوب دارای میانگین ۳/۸۰ و انحراف از معیار ۰/۶۳ است، با توجه به مقدار آماره‌ی t برابر با ۲۰/۰۴ و مقدار احتمال P-value که کم‌تر از ۰/۰۵ است، وضعیت مشاوره تحصیلی، در حد بیشتر از متوسط و مطلوب بوده است. (جدول ۴).

در مجموع، بررسی نظرات دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی نشان داد که میانگین نمره نظرات دانشجویان از وضع موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی نسبت به وضع مطلوب از نظر آماری معنی‌دار ($P=0/005$) است. همان‌طور که در جدول شماره چهار مشهود است، با استفاده از آزمون t تک نمونه، متغیر وضعیت موجود دارای میانگین ۲/۷۶ و انحراف از معیار ۰/۹۸ است، با توجه به مقدار آماره‌ی t برابر با ۳/۸۴- و مقدار احتمال P-value که کم‌تر از ۰/۰۵ است،

جدول ۳. مقایسه میانگین نظرات دانشجویان از وضعیت مطلوب براساس متغیرهای پایه (جنسیت، وضعیت تاهل، ردهی سنی، مقاطع تحصیلی)

متغیرهای پایه	میانگین نمره	انحراف معیار	t	P-Value
جنسیت*				
زن	۳/۸۳	۰/۵۴	۰/۹۵۲	۰/۰۳۸
مرد	۳/۷۵	۰/۷۴		
وضعیت تأهل*				
مجرد	۳/۷۵	۰/۶۲	-۳/۳۶۳	۰/۴۵۴
متأهل	۴/۱۴	۰/۵۳		
	میانگین نمره	انحراف معیار	F	P-Value
رده‌ی سنی**				
۲۳-۱۸ ^a	۳/۷۲	۰/۶۴	۴/۰۴۳	۰/۰۰۸
۲۴-۲۸ ^b	۳/۹۳	۰/۴۹		
۲۹-۳۴ ^c	۴/۰۹	۰/۶۷		
بالا تر از ۳۵ ^d	۴/۱۳	۰/۴۸		
مقاطع تحصیلی**				
کارشناسی ^a	۳/۷۵	۰/۶۷	۴/۰۰۹	۰/۰۲۷
کارشناسی ارشد ^b	۴/۲۱	۰/۴۵		
دکتری عمومی ^c	۳/۷۹	۰/۵۷		
دکتری تخصصی ^d	۳/۷۱	۰/۶۲		

* one-way ANOVA و تست تعقیبی (Post Hoc)

* Independent Samples Test

(حروف d,c,b,a برای ارائه مقایسه نتایج تست تعقیبی)

در مجموع، بررسی نظرات دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی نشان داد که میانگین نمره نظرات دانشجویان از وضع موجود مشاوره و راهنمایی تحصیلی نسبت به وضع مطلوب از نظر آماری معنی دار ($P=0/05$) است. همان طور که در جدول شماره چهار مشهود است، با استفاده از آزمون t تک نمونه، متغیر وضعیت موجود دارای میانگین $2/76$ و انحراف از معیار $0/98$ است، با توجه به مقدار آماره t برابر

جدول ۴. بررسی نظرات دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی

وضعیت	مقدار ثابت مورد آزمون t مستقل					متغیر
	p-value	درجه آزادی	آماره t	انحراف از معیار	میانگین	
نامطلوب	۰/۰۰۰۹	۲۴۷	-۳/۸۴	۰/۹۷	۲/۷۶	وضعیت موجود
مطلوب	۰/۰۰۰۹	۲۴۷	۲۰/۰۴	۰/۶۳	۳/۸۰	وضعیت مطلوب

* سطح معنی داری ($p<0/05$)، نوع آزمون one-sample t-test

بحث و نتیجه گیری

مشاوره تحصیلی برنامه یا طرحی است که به طور گسترده در سیستم های آموزشی برای ارتقای سطح کیفی متناسب با مسیرهای آموزشی و پیشرفت دانشجویان در طی دوران تحصیلی استفاده می شود (۹،۱۱،۱۴). یکی از روش های شناسایی کیفیت و چگونگی ارائه وضعیت مشاوره و راهنمایی تحصیلی در محیط دانشگاهی، مصاحبه با دانشجویان و ثبت نظرات آن ها در ارتباط با موضوع مربوطه می باشد. لذا با توجه به اهمیت، نقش و جایگاه مشاوره و راهنمایی تحصیلی در جهت رفع مشکلات دانشجویان، ارتقای کیفیت تحصیلی و

دستیابی به اهداف آموزشی، برای اولین بار مطالعه حاضر در خصوص بررسی نظرات دانشجویان دربارهی وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی در دانشگاه علوم پزشکی مازندران طراحی و اجرا شد.

در این پژوهش بیشتر دانشجویان شرکت کننده دختر و مجرد و در رده سنی ۱۸-۲۳ سال بودند. نتایج مطالعه سیدمجیدی و همکاران در دانشگاه علوم پزشکی بابل با نتایج مطالعه حاضر همخوانی دارد (۱۵).

همچنین در مطالعه حاضر ۶۱/۷ درصد از دانشجویان، راهنمایی های ارائه شده توسط اساتید مشاور را کافی و موثر

اعلام نمودند. در مطالعه سالم صافی (۱۳۸۸) میزان رضایتمندی از راهنمایی‌های ارائه شده توسط استاد مشاور برابر ۶۲/۸۸ درصد بود که مشابه با نتایج پژوهش حاضر بوده است (۱۶). هم‌راستا با نتایج مطالعه حاضر، تحقیقات دانشکده‌های پزشکی کالیفرنیا و شیکاگو نشان داد که ۵۲ و ۵۵ درصد دانشجویان ارائه خدمات مشاوره‌ای در دانشگاه را خوب و مناسب می‌دانستند (۱۷، ۱۸). از آنجایی که در مطالعه حاضر و دیگر مطالعات (۱۶-۱۹) برخی از دانشجویان از راهنمایی‌های ارائه شده توسط اساتید مشاور رضایت کافی نداشتند احتمالاً آن می‌تواند به این دلیل باشد که دانشجویان در مقاطع تحصیلی مختلف در مواجهه با مشکلات، منابع گوناگونی را برای مراجعه و رفع مشکل انتخاب نموده‌اند یا از طرف دیگر کم‌توجهی اساتید، عدم صرف وقت کافی و نامطلوب بودن راهنمایی‌های ارائه شده از جانب آن‌ها باعث ناخرسندی دانشجویان از کیفیت مشاوره و راهنمایی شده است (۱۹).

نتایج بررسی حاضر حاکی از آن بود که ۸۹/۵ درصد از دانشجویان از رشته تحصیلی خود راضی و ۷۸/۶ درصد از آن‌ها قصد ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر را دارند. در موافقت با مطالعه حاضر، حسینی و همکاران (۱۴) گزارش کردند که دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی خراسان شمالی از ارائه خدمات مشاوره و راهنمایی اساتید مشاور در زمینه ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر رضایت دارند. احتمالاً این رضایتمندی می‌تواند نشانه‌ای از وضعیت مناسب مشاوره و راهنمایی تحصیلی ارائه شده در دانشگاه باشد که در ایجاد انگیزه و روند پیشرفت تحصیلی دانشجویان مفید و موثر واقع شده است. اما برخلاف نتایج مطالعه حاضر، در مطالعه شکورنیا و همکاران میزان رضایتمندی دانشجویان از ارائه مشاوره توسط اساتید در زمینه ایجاد انگیزه برای ادامه تحصیل در مقاطع بالاتر و رضایتمندی از رشته تحصیلی میانگین پایینی داشتند (۱۹). بنابراین این امر تأکید بر اهمیت موضوع به عنوان بخشی از نیازهای مهم مشاوره‌ای دانشجویان دارد که باید در امر مشاور توسط اساتید مشاور تقویت و رعایت شود.

در مطالعه حاضر اختلاف معناداری در مقایسه بین میانگین نظرات دانشجویان نسبت به وضعیت موجود و مطلوب مشاوره تحصیلی با توجه به متغیر جنسیت، رده‌ی سنی و مقطع تحصیلی مشاهده شد که این یافته‌ها با مطالعه حسینی و همکاران (۱۴) و شکورنیا و همکاران (۱۹) در رابطه با اهمیت متغیرهای رشته تحصیلی، تأهل و جنسیت در وضعیت

موجود و مطلوب مشاوره هم‌خوانی داشت (۱۴). در تحقیق حاضر میانگین نمره نظرات دانشجویان دختر نسبت به وضعیت موجود و مطلوب در مقایسه با دانشجویان پسر بالاتر بود. نتایج مطالعه حاضر با دیگر مطالعات (۱۹، ۱۴) نیز هم‌خوانی دارد. احتمالاً آگاهی، حساسیت و تمایل بیشتر دانشجویان دختر نسبت به استفاده از نظرات اساتید مشاور در امر مشاوره و راهنمایی علت این اختلاف بوده است.

نتایج مطالعه حاضر حاکی از آن بود که دانشجویان با رده سنی ۲۳-۱۸ بیشترین تعداد افراد شرکت‌کننده در مطالعه بودند که میانگین نمره کم‌تری در مقایسه با دانشجویان با رده سنی بالای ۳۵ سال نسبت به وضعیت موجود و مطلوب مشاوره داشتند، می‌توان گفت آگاهی و تجربه کم‌تر دانشجویان در این رده سنی و ورود آنان به مقطع جدید تحصیلی یکی از دلایل عمده این اختلاف نظر باشد.

هم‌چنین نتایج نشان داد که میانگین نمره دانشجویان از وضعیت موجود و مطلوب مشاوره در مقطع کارشناسی ارشد در مقایسه با مقاطع کارشناسی، دکتری عمومی و تخصصی بالاتر است. احتمالاً دانشجویان کارشناسی به علت ورود به مقطع جدید از تجارب کم‌تری در ارتباط با مشاوره تحصیلی در مقایسه با دانشجویان کارشناسی ارشد برخوردار بوده‌اند. دانشجویان مقطع دکتری به علت حجم بالای دروس و مشغله تحصیلی ممکن است دفعات کم‌تری از مشاوره تحصیلی نسبت به مقطع کارشناسی ارشد بهره‌مند شده باشند که این یافته‌ها تأکید بر توجه و نیاز بیشتر بر مسائل مشاوره و راهنمایی تحصیلی در این مقاطع دارد.

در مطالعه حاضر بین نظرات دانشجویان در ارتباط با وضعیت موجود و مطلوب مشاوره اختلاف معنی‌داری مشاهده شد. با توجه به این که میانگین نمره نظرات دانشجویان در وضعیت موجود کم‌تر از وضعیت مطلوب بود، به نظر می‌رسد دانشجویان نسبت به شرایط موجود مشاوره توسط اساتید رضایت مطلوبی نداشتند. بنابراین آن‌ها جایگاه و خدمات استاد مشاور را در دانشگاه که به عنوان منبع اصلی برای حل مشکلات دانشجویان از اهمیت بالایی برخوردار است تا حد زیادی قابل قبول نمی‌دانند. ممکن است دلیل این مسئله عدم حمایت دانشگاه از اساتید در امر مشاوره و راهنمایی تحصیلی که می‌تواند موجبات دلگرمی آن‌ها را فراهم کند، عدم صرف وقت کافی و پیگیری اساتید مشاور در حل مشکلات دانشجویان به دلیل مشغله زیاد شغلی در کسوت یک عضو هیئت علمی دانشگاه و یا آگاهی کم اساتید مشاور نسبت به وظایف خود در حیطه

مشاوره، علت احتمالی ناخرسندی دانشجویان از وضعیت موجود مشاوره تحصیلی باشد. یافته‌های مطالعه حاضر با نتایج مطالعه شکورنیا و همکاران (۲۰) و Wall و McAleer (۲۱) و Stein (۲۲) همخوانی دارد و با نتایج مطالعه Legutko در دانشگاه آمریکا (۲۳) و حاجی آقاجانی و همکاران در سمنان (۲۴) که مبتنی بر خرسندی و رضایت دانشجویان بود مغایرت دارد. این اختلاف در نتایج را شاید بتوان به تفاوت‌هایی که در درک دانشجویان از مسئولیت اساتید مشاور وجود دارد و همچنین اختلاف در انتظارات دانشجویان از عملکرد اساتید مشاور نسبت داد. لازم به اشاره است که در مطالعه حاضر نظر اساتید مشاور در ارتباط با طرح مشاوره تحصیلی و این که آیا دانشجویان موارد تاثیرگذار در امر تحصیل و سایر امور مهم زندگیشان را با اساتید مشاور مطرح می‌کنند مورد ارزیابی قرار نگرفت که انجام آن برای مطالعات بعدی پیشنهاد می‌گردد.

در مجموع، بررسی نتایج این مطالعه در ارتباط با وضعیت مطلوب مشاوره از دیدگاه دانشجویان نشان داد که دانشجویان نسبت به اهمیت و نقش سازنده مشاوره و راهنمایی تحصیلی

نگرش مثبتی دارند، اما با بررسی نتایج حاصل از پاسخگویی سوالات در وضعیت موجود مشاوره در دانشگاه مشخص شد که دانشجویان از وضعیت موجود مشاوره ارائه شده در دانشگاه چندان خرسند نبودند. لذا با توجه به نقش، اهمیت و جایگاه مشاوره در ابعاد مختلف آموزشی و تحصیلی، پژوهشی، فردی، اجتماعی، عاطفی و رفاهی دانشجویان پیشنهاد می‌شود که دانشگاه با برگزاری کارگاه‌ها و جلسات مشاوره، دانش و نگرش اساتید را نسبت به امر مشاوره تغییر دهد. به علاوه اختصاص بخشی از واحد موظفی اساتید در بخش آموزش به مشاوره دانشجویان می‌تواند انگیزه اساتید را برای صرف زمان بیشتر و کیفیت بالاتر مشاوره بهبود ببخشد.

قدردانی

این مقاله حاصل طرح تحقیقاتی مصوب با کد ۸۵۵۷ بود. بدین وسیله از مساعدت معاونت تحقیقات و فناوری، اساتید و دانشجویان گرامی دانشگاه علوم پزشکی مازندران که به پژوهشگران را در اجرای مطالعه حاضر یاری رساندند، صمیمانه قدردانی می‌گردد.

References

1. Lotfi M FS, Abuyi M, Ghane B, Vatani J. [To evaluate the role of Advisor teacher in average score of shahed & Isargar students of shahid sadoughi university of medical science, 2002-2007]. EDC Journal 2012; 4 (7): 54-60. [Persian]
2. Roessger KM, Eisentrout K, Hevel MS. Age and academic advising in community colleges: Examining the assumption of self-directed learning. Community College Journal of Research and Practice 2019; 43 (6): 441-54. [DOI:10.1080/10668926.2018.1490669]
3. Shams B, Farshidfar M, Hassanzadeh A. [Effect of counseling on the achievement of university students with dropout]. Iranian Journal of Medical Education 2000; 1 (1): 34- 9. [Persian]
4. Noohi E, Abbaszadeh A, Sayad Bagher MS. Collaborative learning and communication technology in graduate students' education. Future of medical education journal 2013; 3 (3): 15-9.
5. Rabiei M, Siyadat S. [A survey of career counseling needs of Shahre-Kord University students]. Counseling Research & Developments 2007; 22 (1): 89-106. [Persian]
6. Anderson MS, Oju EC, Falkner TM. Help from faculty: Findings from the acadia institute graduate education study. Science and Engineering Ethics 2001; 7 (4): 487- 503. [DOI:10.1007/s11948-001-0006-x]
7. Moghadam F, Bagheri S. Students' Satisfaction about the Performance of Advisor Professors. Journal of Clinical & Diagnostic Research 2018; 12 (9). [DOI:10.7860/JCDR/2018/36142.12064]
8. Sambunjak D, Straus SE, Marušić A. Mentoring in academic medicine: a systematic review. Jama 2006; 296 (9): 1103- 15. [DOI:10.1001/jama.296.9.1103]
9. Shafiabadi A. An introductory to Concepts and Application of counseling. 2nd ed. Tehran: Entesharat-t Payame-noor; 2001.

- 10.Chan ZC, Chan HY, Chow HCJ, Choy SN, Ng KY, Wong KY, et al. Academic advising in undergraduate education: A systematic review. *Nurse education today* 2019; 75: 58-74. [DOI:10.1016/j.nedt.2019.01.009]
- 11.Pasha Sharifi H, Hussein SM. Principles and methods of guidance and counseling. 5th ed. Tehran: Roshd;1994.
- 12.Sepahvandi M. [Review problems, emotional, behavioral, family and personal counseling services to clients of Lorestan University in academic]. *Journal of educational sciences and psychology martyr Chamran University* 2001; 7 (3): 141-50. [Persian]
- 13.Pourandokht A, Shakurnia A, Hossein E. The attitudes of faculty members of ahwaz jondishapour university of medical sciences toward student advising and counseling. *Journal of Medical Education Development Center* 2011; 8 (1): 58-66. [Persian]
- 14.Hosseini SH, Rajabzadeh R, Ahmadpour M, Ahmadi M, Mousavi Jajarmi M, Toroski M. [Students' views on the current quality of educational counseling in North Khorasan University of Medical Sciences: 2014]. *Educational Development of Judishapur* 2017; 8 (3): 310-8. [Persian]
- 15.Seyedmajidi M, Jahanian I, Moradi N, Bijani A. [Students' viewpoints about academic guidance and consultation at Babol University of Medical Sciences]. *Journal of Medical Education and Development* 2013; 8 (2): 2-14. [Persian]
- 16.Salem Safi R, Amirzadeh J, Sheikhi N, Nabiloo B, Mousani SJ. Evaluation of student views' about academic supervisors performance in schools of nursing and midwifery, health and paraclinical urmia. *Special article abstract 10th national congress on medical education - Shiraz*. 2009 May; 6: 153.
- 17.Seigle RD, Schuckit MA, Plumb D. Availability of personal counseling in medical schools. *Journal of Medical Education* 1983; 58 (7): 542- 6. [DOI:10.1097/00001888-198307000-00003]
- 18.Eckenfels EJ, Blacklow RS, Gotterer GS. Medical student counseling: the Rush Medical College Adviser Program. *Journal of Medical Education* 1984; 59 (7), 573–581. [DOI:10.1097/00001888-198407000-00006]
- 19.Shakurnia A, Asadollahi P, Elhampour H, Khodadadi A. [Comparison of instructors and students' opinions towards academic advising and counseling students in AJUMS]. *Educational Development of Judishapur* 2012; 2 (3): 1-11. [Persian]
- 20.Shakurnia A, Asadollahi P, Elhampour H, Khodadadi A. [Present and desired status of student counseling in opinions of AJUMS]. *Jundishapur Scientific Medical Journal* 2011; 10 (5): 469-79. [Persian]
- 21.Wall D, McAleer S. Teaching the consultant teachers: identifying the core content. *Medical education* 2000; 34 (2): 131-8. [DOI:10.1046/j.1365-2923.2000.00464.x]
- 22.Stein TS. Student opinion on counseling in medical school. *Academic Medicine* 1971; 46 (6): 532- 7. [DOI:10.1097/00001888-197106000-00007]
- 23.Legutko RS. Students grade their professors: An evaluation of a college's faculty advising by its graduating seniors. *Journal of Academic Advising* 2006; 8 (1-4): 89-98.
- 24.Haji Aghajani S, Ghorbani R, Jenabi MS, Saberian M, Rashidi Pour A, Malek M. [Instructors' performance, election, duties and responsibilities from students' points of view in Semnan Medical University, 2001-02]. *Journal of Babol university of medical sciences* 2003; 5 (3): 17-12. [Persian]